

СЕКЦІЯ:
НОВІТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В СЦЕНІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

I. Борис

АКТОР ЯК ЯДРО КОМУНІКАТИВНОЇ ПРИРОДИ СУЧАСНОГО ТЕАТРУ

I. Borys

**THE ACTOR AS THE CORE OF THE COMMUNICATIVE NATURE
OF CONTEMPORARY THEATRE**

Початок XXI століття став періодом суттєвих трансформацій. Стрімкий розвиток технологій, нові комунікаційні можливості та зміни у світоглядних орієнтирах суспільства значною мірою вплинули на всі сфери, і на театральне мистецтво зокрема. У цих умовах виникає питання: що саме характеризує театр як особливий вид мистецтва, відмінний від кіно чи цифрових медіа? Відповідь значною мірою пов'язана з феноменом акторської присутності. Саме актор є тією ланкою, через яку театральна дія набуває живого, безпосереднього характеру взаємодії.

Сценічний простір дедалі частіше наповнюється мультимедійними проєкціями, складними світловими структурами, пластичними експериментами та різноманітними технічними ефектами, спостерігається тенденція до формальних пошуків. Однак, попри цю інтенсивну технологізацію театрального процесу та посилення режисерської концептуальності, центральна роль у ньому залишається за актором — живим носієм художньої ідеї.

Театр історично сформувався як мистецтво дії та співпереживання. У його основі лежить здатність людини передавати досвід через образ, рух, слово і внутрішній стан. У цьому процесі актор виконує функцію своєрідного провідника між різними рівнями художнього мислення: драматургічним текстом, режисерським баченням та емоційним досвідом глядача. Через акторську інтерпретацію літературний матеріал переходить у сферу живого сценічного існування.

Особливість акторської діяльності полягає в її комунікативній природі. Якщо живопис чи література можуть існувати поза моментом свого створення, то театральна подія виникає лише в акті безпосередньої взаємодії між сценою і залом. Саме тому актор стає центром складної системи сценічних зв'язків, де перетинаються різні рівні театральної структури — драматургія, режисура, сценографія, музичне середовище та глядацька реакція.

У цій багатовимірній системі актор виконує роль інтегратора художніх елементів. Світло, декорації, музика або відео можуть створювати атмосферу вистави, але лише актор здатний надати цим компонентам живої смислової енергії. Його внутрішній психофізичний стан перетворює сценічний простір на середовище комунікації, де художня ідея стає зрозумілою і відчутною для глядача.

Сучасна театральна практика також демонструє зміну ролі актора у творчому процесі. Актор бере участь у створенні сценічної структури, імпровізує, пропонує нові інтонаційні та пластичні рішення. Таким чином акторська діяльність поступово набуває характеру синтетичної творчості, де поєднуються елементи інтерпретації, дослідження й співтворчості.

Не менш важливою є і зміна характеру глядацького сприйняття. Людина XXI століття живе в умовах постійного інформаційного потоку, де образи зміню-

ються з великою швидкістю. У такій ситуації актор повинен володіти здатністю створювати концентроване емоційне поле, здатне утримувати увагу глядача та залучати його до процесу співпереживання. Це, своєю чергою, висуває нові вимоги до професійної підготовки актора. Йдеться не лише про технічне володіння голосом, пластикою чи сценічним рухом, але й про формування широкого культурного та інтелектуального світогляду. Актор має розуміти історичний контекст драматургії, соціальні умови формування персонажа, філософські смисли, закладені в художньому тексті. Лише за таких умов сценічний образ набуває глибини та переконливості.

У процесі сценічної взаємодії актор формує особливий енергетичний простір вистави. Цей простір виникає на перетині внутрішнього психофізичного стану виконавця, організації сценічного середовища та емоційної реакції глядацької аудиторії. Саме в цьому моменті народжується феномен театральної присутності — унікальна якість сценічного існування, яка не може бути повністю відтворена поза живим театральним процесом.

З наукової точки зору акторська діяльність може розглядатися як складна система творчого мислення. У межах цієї системи поєднуються різні рівні сценічної реальності: текстовий, образний, емоційний, просторовий і комунікативний. Актор працює з усіма цими рівнями одночасно, перетворюючи їх на цілісну художню структуру. В сучасному театральному процесі актор розглядається як ключовий елемент, що забезпечує взаємодію між художньою концепцією вистави та глядацьким сприйняттям. Такий підхід дозволяє розглядати акторську діяльність не лише як виконавський процес, а і як комплексну форму створення сценічної комунікації. Актор виступає не просто виконавцем ролі, а основним суб'єктом художнього діалогу. Через його творчість формується простір взаємодії між авторською думкою, режисерською інтерпретацією та культурним досвідом глядача. Саме ця здатність до створення живого комунікативного середовища й визначає незамінну роль актора у структурі театрального мистецтва.

С. Гордєєв

**ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ЛЕСЯ КУРБАСА
І СУЧАСНА ТЕАТРАЛЬНА ОСВІТА УКРАЇНИ:
ШЛЯХИ НАУКОВОГО ОСМИСЛЕННЯ ІСТОРІЇ, РЕАЛІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВ**

S. Gordeyev

**THE PEDAGOGICAL HERITAGE OF LES KURBAS
AND MODERN THEATRICAL EDUCATION IN UKRAINE: WAYS OF SCIENTIFIC
COMPREHENSION OF HISTORY, REALITIES, AND PROSPECTS**

Кожного року 25 лютого театральна спільнота України традиційно визначає день народження видатного реформатора українського театру, актора, режисера, педагога, народного артиста України Леся Курбаса. За науковою темою кафедри режисури «Педагогічні принципи театральної школи Леся Курбаса» (керівник теми — професор С. І. Гордєєв) у Харківській державній академії культури, що є одним з відомих ЗВО України, відбувся круглий стіл під гаслом: «Леся Курбас і сучасна театральна освіта України: педагогічні роздуми». Ціль наукового заходу — виявлення специфічних ознак курбасівської театральної-педагогічної традиції, що сьогодні знаходить розвиток в освітянській практиці мистецьких ЗВО України.